

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput III. Quo sensu Angeli mortales, & immortales dicantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

Solutio.

Resp. Torqueri utique dæmones corporeo igne, sed non per corporalem *qualitatem*, ac nativam vim ignis: id vero qua ratione fiat, differendum est infra. Fugantur autem rebus sensibilibus, uti felle piscis affato, & sono citharæ, sed vel Divina virtute, vel quoniam istiusmodi res immutant corporalem dispositionem, ratione cuius dæmones vexant homines. Carmen magicum Plinianum redolet superstitionem; de qua in disquisitione Magica huic libro inferenda. Aliiciuntur denique dæmones per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, carminum, rituum, non ut *animalia cibus*, sed ut *spiritus signis*; in quantum hæc eis exhibentur in signum Divini honoris, quem cupide affectant, ut docet lib. xxi. de Civit. Dei cap. vi. Augustinus.

PROSTHESIS.

14.
Corollarium.

Quæstio de Corpore Angelorum ad hunc modum se habet: eaque sententia, quam defendimus, vera est; & ob allatam definitionem Concilii Lateranensis IV. eandem oppugnare videtur præceptis & inconsiderata temeritas. Attamen, etsi appareat illius Concilii Patres creaturam Angelicam appellare spirituales, & secernere à corporali; nostrum iudicium est, minime spectare ad fidem, imo neque irrefragabili ratione demonstrari, hanc spirituales creaturam cujusvis tenuissimi corporis expertem esse. Nam ad petiitum è Scriptura argumentum respondet Sanctus Pater Augustinus Epist. 95. *Facilius videri potest Angelos esse spiritus dictos, ut homines animas, sicut scriptum est, cum Jacob in Aegyptum tot Animas descendisse, neque enim corpora non habebant.* Id est figura, quam vocant Rhetores *partis Sinecdochen*. Nec proinde animarum nomen Angelis est tribuendum; ne quis putet eorum spiritum adesse & abesse, quomodo mortalibus accidit animabus. Lateranense Concilium definit creaturas omnes tam visibiles, quam invisibiles, tam corporeas, quam spiri-

tuales à Deo fuisse productas, adversus Albigenes, qui Deum non esse omnium creaturarum auctorem, & quasdam à principio malo conditas cum Manichæis delirabant. Sed num invisibilia & spiritualia corpore tenuissimo sint circumscripta, & corporalia ea dicantur, quæ crassiori materia concreta sunt, minime Concilii Patres definiisse tradunt docti complures, inter quos S. Thomas de Malo Q. de dæmonibus art. 1. Sixtus Senensis lib. v. Bibl. S. Annot. viii. & Estius in 11. Sentent. dist. viii. §. iv. Patrum non unam fuisse sententiam liquet ex dictis: unde Bernardus, cuius modestiam se amplecti testatur citato loco Sixtus Senensis, Sermone v. in Cantica inquit: *Videntur Patres de bujusmodi diversa sensisse, & nescire me fateor.* Sanctorum ergo traditio non præbet hac in parte momentum profus irrefragabile. Denique nulla ex præmissis ratiocinationibus plane nos cogit. Nam præcedenti capite dictum est Deum rebus singulis perfectionem, quam voluit, fuisse impertitum; ejusque voluntatis non esse à nobis causam quarendam. Quod *etsi dæmones aëria sunt animalia, morte non dissolventur, quia prævalet in eis elementum, quod ad faciendum, quam ad patiendum est aptius*, inquit S. Pater lib. 111. de Gen. ad lit. cap. x. id est prævalet ignis sidereus, non aqua, vel terra. Legio etiam, de qua Lucas cap. viii. non tantum dæmoniorum numerum, sed multitudinem quamdam indefinite significat; siquidem legitur: *At ille dixit, Legio; quia intraverant demonia multa in eum.* Quamquam id, quod scribunt Calmet in Diction. Bibl. alique Interpretes, omnem legionem 6000. comprehendere, falsum est; nam prima Legio militum sub Romulo trium millium peditum fuit, & trecentorum equitum, qui numerus sæpe variatus, major, aut minor esse consuevit, ut erudite Dempsterus in ix. Antiq. Roman. cap. iv. Ac de Angelorum *σπουδαίως* satis quidem diximus; nunc de immortalitate differamus.

CAPUT III.

Quo sensu Angeli mortales, & immortales dicantur.

SUMMARIUM.

1. Afferitur, Angelos multimodis posse appellari mortales.
2. Propugnatur, Angelos dicendos esse ex natura sua immortales, si immortalitas

summatim pro permanentia substantiæ excludentis intrinsicam potentiam inclinantem ad non esse.

3. 4. & 5. Refelluntur objectiones.

OCCUR-

Quomodo
Angeli mor-
tales & im-
mortales.

I.
propositio

Angeli sunt
mortales.

OCCURRUNT frequentissime apud PP. discrepantes verbo tenus sententia, aliis Angelos mortales esse affirmantibus, aliis vero immortales; quas duabus thesibus ad concordiam revocantes simul *περὶ ἀλμύρας* de incorruptibili Angelorum natura extricabimus.

PROPOSITIO I. Appellari possunt Angeli mortales multimodis.

Dicitur enim *mortale* quicquid alicui subest mutationi; unde Augustinus in 11. de Trinit. cap. 9. ait: *Ipsa mutabilitas non inconvenienter mortalis dicitur, secundum quam & anima dicitur mori.* Et in 111. contra Maxim. cap. 12. *Omnis mutatio est quedam mors.* Prosper etiam Epigram. 111.

*Sed quodcumque potest sese amplius,
& minus esse*

Quodam sine ipsi, quod fuerat, moritur.

Probatio.

Etenim quod mutationi obnoxium est, definit quodammodo esse. Ad hunc ergo modum immortales Angeli non sunt, quoniam de loco in locum, de operatione in operationem, & de accepta iustitia in culpam, præcisa ipsorum beatitudinis plenitudine, transire possunt. Præterea dicitur *mortale*, quod virtute Divina potest in nihilum redigi: quo sensu idem S. P. Epist. 56. inquit: *Non ob aliud res deficere possunt, nisi quod ex nihilo factæ sunt.* Et Damascenus lib. 2. de Fide: *Immortalis est Angelus non natura, sed gratia: nam quidquid initium habuit, & desinere suapte natura potest.* Quo in loco perspicuum est, gratiam appellari solam voluntatem Creatoris potentis omnia reducere in nihilum, si ei lubeat. Hanc mortalitatem, quam dicunt Scholastici *ab extrinseco*, habet in se quælibet creatura: & male Juvenin Dissert. 1. de Angelis cap. 2. hanc conclusionem ponit: *Angeli sunt immortales ab extrinseco.* Nam quod ait illos esse ab intrinseco immortales, quorum corruptio semper impeditur ab extrinseca causa, falsum est: quippe aliud est esse immortale, aliud esse non moriturum, quemadmodum aliud est non esse moriturum, aliud esse mortale. Illi ergo, quorum mors à Deo impeditur, utique non moriuntur, ab extrinseco tamen mortales sunt, quod vidit etiam Plato, docens, ut scribit in Theologicis Proclus, minores Deos *μὴτε ἀθανάτους εἶναι, μὴτε τελευτῶναι θανάτῳ* nec mortales esse, nec tamen morituros. Ulterius dicitur *mortale*, quod ab alio immortalitatem accepit, non ex necessitate originis, (hoc enim sensu etiam Filius Dei appellaretur mortalis, quod impium est,) sed loco doni

ac beneficii, sive, ut supra diximus, voluntate Creatoris; ideoque non male Auctor Responsorum ad Orthodoxos, ait: *Solus Deus immortalitatem dicitur habere, eo quod non ex alterius voluntate eam habet, sicut ceteri omnes immortales, ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἀνελκὺς δύναται, sed ex suapte essentia.* Horum omnium hæc sit epitome: *Mortale* est quodammodo quicquid alicui subijcitur mutationi, ex nihilo productum est, & Dei voluntate non deficit; Angeli aliqua ex parte immutantur, sunt ex nihilo, atque à Dei voluntate habent ne deficient: Ergo Angeli sunt quodammodo *Mortales*.

PROPOSITIO II. Quatenus immortalitas idem est ac permanentia substantiæ, quæ nullam habet intrinsecam potentiam inclinantem se ad non esse, Angeli dicendi sunt ex natura sua immortales.

2.
Propositio 2.
Angeli sunt
immortales.

Hæc thesis auctoritate ac ratione probatur. Scriptor enim librorum de Divinis Nominibus lib. 11. cap. 4. *Intellectuales substantiæ, inquit, indeficientem & imminorabilem vitam habent.* Athan. de Consid. cap. 6. & Hilarius in Psal. 118. Angelos vocant *immortales, & in æternum manentes.* Et Maximus Martyr in Epistolam 11. ad Corinth. ait: *Quæ videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna.* Patrum itaque auctoritate liquet Angelos esse immortales. Quod tribus à ratione argumentis confirmatur: ac primum sit; Omne, quod suapte natura corrumpitur, dissolubile est: quod est dissolubile partes habet: quod habet partes, extensum est, & corporeum; At Angeli corporis expertes sunt: Ergo neque partes habere, neque dissolvi, neque interire naturaliter possunt. Alterum promittitur ex comparatione formæ per se subsistentis: hæc enim neque corruptibilis est *per accidens*, id est per dissolutionem alterius, quoniam forma *per se* subsistens non generatur: neque est corruptibilis *per se*, quia separari nequit ab existentia, quæ illi *per se* competit. Hæc autem manifestum est convenire etiam substantiæ Angelicæ, quæ nec gignitur, neque ex materia conflat. Tertium vero argumentum est hujusmodi: Nequit Angelus deficere ad instar rerum corporearum *per corruptionem*, & consequenter si moriatur, desinet esse *per annihilationem* sui: At in nihilum nulla res redigi potest naturaliter, sed tantum per hoc quod causa extrinseca suam subtrahat conservationem, quemadmodum ex nihilo nulla res producit, nisi per Creatoris omnipotentiam.

Probatur.

tiam. Quare *annihilatio* nunquam naturalis esse potest, sed opus Divinum, ac solius Dei; neque importat aliquid intrinsecum principium *corruptionis*, quale est in rebus in se contrarietatem habentibus, aut saltem potentiam materiæ, sed solam à prima causa dependentiam, ut docet Quæst. 1. art. 5. Doctor Angelicus.

OBJECTIONES REFELLUNTUR.

3. **Oppositio 1.** Argues 1. In priori ad Timoth. cap. vi. 16. legitur: *Deus solus habet immortalitatem.* Resp. veram esse Apostolicam sententiam, quatenus Deus incommutabilis est, à nullo productus, atque immortalis essentia sua, non voluntate alterius; prout thesi prima fuit explicatum.

Atque hoc sensu ponitur identidem vox *μὴνός* *solus*, ut ad Romanos xvi. 27. *Μὴνός σοφῶς Θεός*, soli Sapienti Deo. Igitur, ut *solus Sapientis*, ita dicitur *μὴνός* *ἐξ ὧν ἀθανάτων*, *Solus habens immortalitatem*, quoniam est sua sapientia, sua immortalitas, & quidquid habet, habet incommutabiliter, & à se. *Nisi fallor*, inquit Hieronymus Comment. in hunc locum, *quomodo solus habere dicitur immortalitatem, cum & Angelos, & multas rationabiles fecerit creaturas, quibus dederit immortalitatem; ita & solus dicitur verax, non quod & ceteri & immortales, & veritatis non sint amatores; sed quod ille solus naturaliter sit, & immortalis & verus: ceteri vero immortalitatem & veritatem ex largitionis illius dono consequantur: Et aliud sit verum esse per semet, aliud in potestate donantis esse quod habeas.*

4. **Oppositio 2.** Argues 2. Hieronymus hoc loco affirmat Angelos immortalitatem habere *Dono largitionis.* Damascenus lib. 2. de Fide cap. 3. Sophronius Act. xi. Synodi Sextæ, & Cyrillus lib. Thesaurorum vicesimo, docent Angelos immortales esse, *non natura, sed gratia.*

Responsio. Resp. nomine *gratiæ* intelligi à PP. donum creationis, & conservationis,

non supernaturale auxilium, quod per subministrationem Spiritus Sancti pertinet ad concupiscentias, tentationesque vincendas; ut observant Patres Africani in Epistola inter Augustinianas clxxvii. alias xcv. Quod vero hanc gratiam creationis & conservationis Patres intelligant, satis liquet; nam Hieronymus ait immortalitatem Angelorum esse donum largitionis, quoniam illam non habent *per semet*: Et Damascenus apud Petavium lib. 1. de Angelis cap. v. n. 3. immortalitatem Angelorum explicat esse donum gratiæ exemplo rotæ, quæ circumagitur, & identidem à movente accipit impressionem; Cyrillus quoque affert exemplum consumile ignis, qui ab agente movetur. Et recte; Sapiens enim cap. xi. 26. ita Deum alloquitur: *Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses?*

Argues 3. Angeli sunt ex nihilo: Ergo in nihilum tendunt. Resp. dist. confes-
5. **Oppositio 3.** quens: In nihilum tendunt, id est, nisi cum solutio-
ne. eos conservet manus Omnipotentis, necesse est ut redigantur in nihilum, concedo: id est, habent intrinsecum mortalitatis principium, quod est qualitatum pugna, aut partium compositio, nego consequentiam. Quod Angeli ex nihilo producti à prima causa dependeant, & jugi conservatione sint quodammodo instaurandi, probat illos mortales esse *ab extrinseco*, & immortales voluntate Creatoris. At nullum inde consequitur in eis physica corruptionis principium, quod est contrarietas, aut potentia materiæ. Dixi autem *physica*; nam ex quo spiritualis substantia sit ex nihilo, oritur in ea potentia peccandi, quæ est quædam species mortalitatis: cujus variatio cogitationum, affectuumque mutabilitas intrinsecum principium est; quomodo pugna corporearum qualitatum principium est corruptionis. Atque hinc est, quod ubi datur unius cogitationis, sive delectationis necessitas, quemadmodum contingit in patria, tollitur largitionis dono etiam hæc species mortalitatis, sive potentia peccandi.

CAPUT IV.

Quænam differentia sit inter Angelos statuenda?

SUMMARIUM.

1. Status questionis.

2. 3. & 4. Probatur, non repugnare multiplicationem Angelorum in eadem specie.

5. & 6. Defenditur ut probabilius, Angelos

omnes esse ejusdem speciei, & solum intercedere differentiam accidentalem videlicet ordinis, muneris, ac dignitatis.

à 7. Usque ad 10, solvantur objectiones.

CONSI-